

SMANJENJE EMISIJA ISPARLJIVIH ORGANSKIH JEDINJENJA

KVALITET UNUTRAŠNJEG VAZDUHA

Kada govorimo o kvalitetu vazduha obično razmišljamo o očuvanju prirode i sprečavanju zagađenja spoljašnjeg vazduha. Kvalitet unutrašnjeg vazduha podjednako je važan, posebno imajući u vidu koliko vremena provodimo u zatvorenom prostoru. Deca, hronični bolesnici i stariji članovi domaćinstva posebno su osetljivi na prisustvo zagađujućih materija u vazduhu. Kvalitet vazduha koji udišemo u kući u velikoj meri zavisi od nas samih. Unutrašnji vazduh sadrži sva spoljašnja zagađenja, ali i sve ono što sami „dodamo“ u naš vazduh poput kuvanja, isparenja sredstava za čišćenje, osvežavanje i dezinfekciju, ali i ona koja odaju sveže ofarbani zidovi, nov nameštaj, dušek ili tepih, kao i odeća koju smo upravo doneli sa hemijskog čišćenja.

Šta su isparljiva organska jedinjenja (VOC)?

Isparljiva organska jedinjenja (VOC) predstavljaju grupu organskih jedinjenja koja isparavaju iz tečnih i čvrstih supstanci već na sobnoj temperaturi. Ima ih preko 10 000, a većinu osećamo po prisustvu intenzivnog mirisa u prostoriji. Koriste se u brojnim procesima i aktivnostima u industriji, ali i u svakodnevnom životu. Primeri ovih supstanci su formaldehid, benzen, toluen i ksilen.

VOC jedinjenja nalaze se u gotovo svakoj prostoriji našeg doma. Studije su pokazale da dok ljudi koriste ili skladište proizvode koji sadrže ove hemikalije, mogu izložiti sebe i druge veoma visokim nivoima ovih jedinjenja a povišene koncentracije mogu ostati u vazduhu veoma dugo. Koncentracija VOC jedinjenja u kući može biti od 2 do 5 puta veća nego napolju, a ponekad su ove vrednosti daleko veće. Ovo je posebno zabrinjavajuće jer u nekim delovima godine provodimo čak 90% vremena u zatvorenom prostoru.

Gde možemo naći VOC jedinjenja?

Od čišćenja kupatila pa do paljenja mirišljavih sveća u dnevnoj sobi, u našim domovima “kriju” se brojna VOC jedinjenja. Sredstva za čišćenje, održavanje nameštaja, odmašćivanje i dezinfekciju prostorija sadrže VOC jedinjenja i jedini način da ne osetimo njihove štetne uticaje je da se pridržavamo uputstava, vetrimo prostorije tokom i nakon korišćenja, i dobro ispiramo tretirane površine. Pored ovih, kupatila mogu da sadrže i sredstva za neutralisanje ili osvežavanje mirisa, čije korišćenje treba svesti na minimum. Tu su i deterdženti, omekšivači i parfemi, za koje nam jedino preostaje da ih koristimo u skladu sa uputstvima proizvođača i da odeću dobro ispiramo. Lakovi za nokte, kosu, kao i gotovo sve mirisne supstance takođe utiču na kvalitet vazduha u kupatilu koje je, gotovo po pravilu, najslabije izvetrena prostorija. Naučite značenje ovih piktograma!

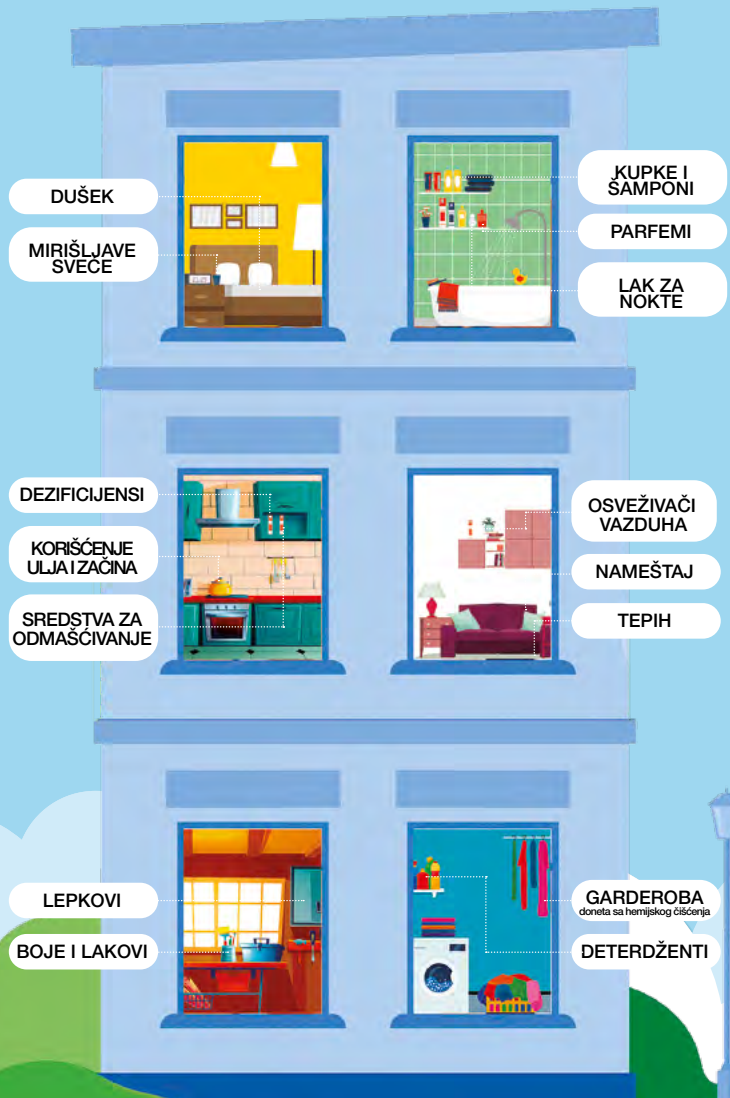
Novi stan ili novi automobil, ima onaj karakterističan miris koji budi zadovoljstvo zbog značajne kupovine. Nažalost reč je o “koktelu” VOC jedinjenja i njihov miris treba uporno provetravati. Slično je i sa novim dušecima, nameštajem i tepisima jer često pored lepkova sadrže i usporivače gorenja koji emituju VOC jedinjenja. Uporno provetravanje pre korišćenja je rešenje kao i kupovina proizvoda sa eko oznakama. Ostave i podrume gde držimo farbe, razređivače, lepkove, izbeljivače, insekticide, repelente i slične hemikalije, treba provetravati, a ambalažu čuvati dobro zatvorenom. Kuhinjski mirisi od prženja i raznoraznih začina su neizbežni ali pokušajte da ih držite van prostorije.

Kako možete smanjiti koncentraciju VOC jedinjenja u kući?

- Redovno provetravajte sve prostorije u kojima provodite vreme naročito za vreme i posle upotrebe sredstava za čišćenje ili dezinfekciju.
- Birajte proizvode za čišćenje bez mirisa kad god možete ili potražite ekološke alternative uobičajenim sredstvima za čišćenje i pranje. Gde ima mirisa ima i VOC jedinjenja!
- Ograničite korišćenje osveživača vazduha i okrenite se biljnim vrstama poput lavande, jer će one doneti ne samo lepe mirise u vaš dom, već će uraditi i koristan posao prečišćavanja unutrašnjeg vazduha od VOC-ova poput formaldehida. Kućne biljke su najefikasniji prečišćivači VOC.
- Ograničite ili u potpunosti izbegnite upotrebu svih vrsta cigareta unutar vašeg doma.
- Dobro isperite sve površine tretirane hemikalijama jer će VOC jedinjenja nastaviti da isparavaju sa očišćenih površina.
- Renoviranje kuće obavljajte kada je kuća prazna ili tokom godišnjeg doba koje će vam omogućiti da otvorite vrata i prozore kako biste povećali ventilaciju.
- Operite odeću pre prvog nošenja ali i dobro isperite deterdžente i omekšivače sa iste nakon pranja.
- Oprani veš sušite napolju kad god možete, u suprotnom provetravajte dobro prostorije gde se veš suši.
- Uklonite celofan sa odeće koju ste doneli sa hemijskog čišćenja i ostavite je napolju da se izvetri.

Kako VOC jedinjenja utiču na zdravlje ljudi?

Dugotrajna izloženost visokim koncentracijama VOC jedinjenjima u zatvorenom prostoru, u kući, na poslu ili u teretani, može da izazove umor, glavobolju, vrtoglavicu, iritaciju kože i očiju, ali i probleme u funkcionisanju respiratornih organa i nervnog sistema. Efekti na zdravlje ljudi mogu biti kratkotrajni ali izazvati i trajna oštećenja. Neke studije pokazuju da u velikim gradovima, značajan doprinos VOC emisija potiče od svakodnevnih aktivnosti u domaćinstvima.

Projekat eVOC Srbija realizuje se zahvaljujući podršci Ambasade Kraljevine Norveške u Beogradu u cilju postizanja standarda u zaštiti životne sredine u oblasti emisija isparljivih organskih jedinjenja. Projekat pruža pomoć Ministarstvu zaštite životne sredine Republike Srbije i Agenciji za zaštitu životne sredine Republike Srbije u transponovanju poglavlja Direktive o industrijskim emisijama koje se odnosi na operatere i aktivnosti koji koriste organske rastvarače i pruža punu podršku operaterima u Srbiji, pre svega malim i srednjim preduzećima, kroz jačanje njihovih kapaciteta.

Ekspertskom timu projekta možete se obratiti direktno ili putem elektronske pošte na adresu: evoc@tmf.bg.ac.rs

Opširnije informacije pronađite na sajtu www.evocs.org

 Norway

Realizaciju projekta finansijski je podržala Ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu

www.norway.no/en/serbia